

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

ספרותראפיה ככלי לעיסוק במשברים ובשאלות קיומיות של מתבגרים - 34036

תאריך עדכון אחרון 14-07-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: לימודי הוראה - תעודת הוראה

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 2

סמסטר: סמסטר א'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר רבקה ברגר

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: rivkaberger@gmail.com

שעות קבלה של רכז הקורס: רביעי 16:00-17:00

מורי הקורס:
ד"ר רבקה ברגר

תאור כללי של הקורס:

יצירות ספרות מתארות קשת רחבה של סיטואציות ודמויות ומבטאות מצבי נפש כלל-אנושיים. הן מבטאות את מעמקי נפש האדם והדיון הממוקד בתהליכים הנפשיים העולים בהן, מקרב אותנו לפינות נסתרות בנפשנו ומעורר בנו חוויות רדומות ומעורבות אישית. כל יצירה חושפת בבואה שונה של הנפש ומאירה בה פנים אחרות.

בקורס נעסוק ביצירות ספרות, המתאימות למתבגרים, שבהן מתוארים משברים, מצבי סיכון, שאלות קיומיות וכן דרכי התמודדות. נדון, באמצעות הספרותאפיה, ביצירות ספרות קצרות ואף ברומן אחד, שבכולם מתוארים משברים, מצוקות, ושאלות קיומיות שמתבגרים חווים. נדון גם בהתמודדות עם משברים אלו.

מטרות הקורס:

1. ללמוד עקרונות תרפויטיים ודרכי הפעלתם באמצעות הוראת טקסטים ספרותיים.
2. להתנסות בהתאמת העקרונות ודרכי ההפעלה לסוגיות חינוכיות ולמצבי נפש האופייניים לגיל ההתבגרות.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. עבודה מסכמת על טקסט לפי בחירת הסטודנט
2. פרזנטציה קצרה שלה

דרישות נוכחות (%) :
80%

שיטת ההוראה בקורס: בבית-קריאה פעילה של פרקים תיאורטיים בכל שיעור-דיון קבוצתי בטקסט ספרותי חדש תוך יישום עקרונות התאוריה שנקראה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:
יילמד חלק מהיצירות הבאות:

מפגשים 1-2: "מה אתה עושה כשאתה פוגש פצע" - אדם עם עצמו

1. הכרות ותיאום ציפיות באמצעות קריאת קטעי ספרות:היכן הספרות פוגשת אותי

2. "מה אתה עושה כשאתה פוגש פצע" - חגי הופר- התמודדות עם משבר

מפגשים 3-4: "מול שברו של שלם" -אדם עם עצמו

1. "שלושה עמדו", לאה גולדברג- מול שברו של שלם, בחירות ועמדות

2. "פרחי אולי"-רחל; "שירי סוף הדרך" -לאה גולדברג; "אני שומע משהו נופל"-נתן זך-שלושה שירים

בדיאלוג אפשרי עם "שלושה עמדו" מפגשים 5-6-7: "אימי אפתה לי את כל העולם" - במשפחה-סודות נסתרים, קונפליקט זהות, ציפיות של הורים מילדיהם

1. "ילדותי הייתה ספינה" - תרצה אתר - סודות נסתרים במשפחה, בדידות וניכור
2. "דברי רקע ראשוניים" - ארז ביטון - קונפליקט זהות בין תרבות ההורים לתרבות החברה
3. "לתמונת אימא" - לאה גולדברג - בין אם לבתה הבוגרת-אי שיתוף ההורים במצוקות
4. "פרה על שם וירג'יניה" או: "תפוחים מן המדבר" - סביון ליברכט - ציפיות הורים - תרגיל יישומי
5. "אימי אפתה לי את כל העולם" - עמיחי - מהגנה של ההורים והאהובה לצער ולגעגועים
6. תרגיל כתיבה - משפטי הורה
- הפנייה לקריאת רומן - ארמון הירח, פול אוסטר ארה"ב, 1989
- מפגשים 8-9: "הכאב המתוק של האהבה" - משברים הקשורים לזוגיות
1. "טיפות" - אתגר קרת - החשש מהתקשרות רגשית
2. "העטלפים" - דיוואקרוני; "וידוי" - אלכסנדר פן; "זמר שלוש התשובות" - אלתרמן - קורבנות ואלימות ביחסים זוגיים
3. "באה מלכה למלך" - נורית זרחי - קצרים בתקשורת ביחסים בין בני זוג
4. "את הכאב המתוק" - נתן זך
5. "מגורים" - מרגרט אטווד
6. "הרי את מותרת לכל אדם" - דוד אבידן
- מפגשים 10-11: ארמון הירח, פול אוסטר ארה"ב, 1989
- מפגשים 12-13: "התהום מעלה שדות וגנים" - צמיחה, התאוששות ונחמה
1. "אי בזה", לאה גולדברג-אשמה בעקבות התאוששות ממשבר
2. "עלים ירוקים פתאום" - זלדה - התאוששות ממשבר
3. "הגשם הראשון", "בבוקר הרהרתי", "צפור אחוזת קסם" - זלדה - "התהום מעלה שדות וגנים"
4. "שלושה ימים", לאה גולדברג - "וברביעי ידעתי שהים / יפה מאוד ומרחבו כחול"
5. "החיים שיש לך" יונה וולך - האדם הוא בעל יכולת לצמוח, להשתנות ולתקן.
- מפגש 14: פרזנטציות של עבודת הסיום

חומר חובה לקריאה:

הקריאה מתוך: קובובי, ד' (תשנ"ב), ספרותראפיה, ירושלים: מאגנס וכן מתוך: ברגר, ר' (תשע"א), בסוד מתבגרים.

לשיעור השני: ספרותראפיה: עמ' 23 - 30 + פרק א', עמ' 33 - 45
לשיעור השלישי: ספרותראפיה: פרק ב', עמ' 45 - 62
לשיעור הרביעי: ספרותראפיה: פרק ג', עמ' 63 - 73
לשיעור החמישי: ספרותראפיה: פרק ד', עמ' 77 - 106 וגם בסוד מתבגרים מבוא, עמ' 11-22.
לשיעורים הבאים: הפנייה לבסוד מתבגרים, על פי סדר ההוראה - קריאת רשות

חומר לקריאה נוספת:

ביבליוגרפיה מורחבת [רשות]

אריקסון, ה' א' (1960). ילדות וחברה. תל - אביב: ספרית פועלים.
בטלהיים ב', (1976). קסמן של אגדות. תל - אביב: רשפים.
ברגר, ר' (תשנ"ח). 'פרנהיים' / ש"י עגנון, בשיטת קובובי (ספרותראפיה). עלון למורה לספרות, 18 ,

- ברגר, ר' (תשע"א), בסוד מתבגרים. ירושלים: משרד החינוך, אשלים.
- ברמן, ע' (1987). פסיכואנליזה וספרות: בחיפוש אחר נקודת מפגש. שיחות, 1, 207-218.
- גוטר, ע' (1995). מעגלי ספרות. ירושלים: המרכז הפדגוגי לעובדי הוראה.
- גורביץ, ד' (1997). פוסטמודרניזם. תל אביב: דביר.
- גלדמן, מ' (1998). ספרות ופסיכואנליזה. תל - אביב: הקיבוץ המאוחד.
- גרין, א' (תשנ"ו). כיצד אוהבת הספרות שילמדו אותה? עלון למורה לספרות, 16, ח' - ט'.
- חדד, י' (תש"ם). הדרכת הורים באמצעות ספרות ילדים. ירושלים: האוניברסיטה העברית.
- יזהר, ס' וברטוב, ח' (תשמ"ו). הוראת ספרות איך ולמה. מהלכים, שנתון תשמ"ו, 79 - 85.
- כהן, א' (1990). סיפור הנפש. קרית ביאליק: אח.
- כץ, ר' ל' (תשל"ל). האמפאית - מהותה ושימושיה. בתוך: הרושובסקי, ר' (עורכת), הייעוץ בחינוך - עקרונות וגישות. ירושלים: בית הספר לחינוך של האוניברסיטה העברית.
- לוי, נ' (תשנ"ח). הוראת ספרות - לשם מה? כיצד? עלון למורה לספרות, (18) 6-8.
- מוס, ר' א' (1988). תיאוריות על גיל ההתבגרות. תל - אביב: ספרית פועלים.
- פוסטמן, נ' (1986). אבדן הילדות. תל - אביב: ספרית פועלים.
- פיאז'ה, ז' (1964). שש מסות על ההתפתחות הנפשית. תל - אביב: ספרית פועלים.
- פראנקל, ו' (1981). האדם מחפש משמעות. תל - אביב: דביר.
- פרי, מ' (1979). הדינמיקה של הטקסט הספרותי, הספרות, 28, 46-6.
- צורן, ר' (2000). הקול השלישי. ירושלים: כרמל.
- קובובי, ד' (תשל"ל). הוראה טיפולית. ירושלים: מאגנס.
- קובובי, ד' (תשל"ז). בין מורה לתלמיד - המורה הטוב בעיני תלמידיו. תל - אביב: ספריית פועלים.
- קובובי, ד' (תשמ"א). תרומת ה'הוראה הטיפולית' להוראת הספרות, בתוך: עיונים בחינוך, 31, 179-159.
- קובובי, ד' (תשנ"ג). ספרותראפיה. ירושלים: מאגנס.
- קובובי, ד' (תשס"ח). ספרותרפיה במבחן השנים. ירושלים: מאגנס.
- קלינגמן, א' (תשנ"א). התערבות פסיכולוגית - חינוכית בעת אסון. ירושלים: משרד החינוך והתרבות.
- השרות הפסיכולוגי - יעוצי.
- קלינרמן, ג', גולדבלט, נ' וחיימג'אן, מ' (2004). שירים שמרגישים ילדים. טיפוח ריגושי על פי שיטת ד"ר דבורה קובובי. ירושלים: משרד החינוך התרבות והספורט.
- אשל, נ', צימרמן, ש' ורזניק - לזר, ל' [2005]. בסוד ילדים. התמודדות עם מצבי פגיעה, מצוקה וסיכון בקרב ילדים באמצעות ביבליותרפיה. ירושלים: משרד החינוך, התרבות והספורט בשיתוף עם אשלים.
- שילה, א' (1996). שיעורים בספרות לפי "שיטת קובובי" (ספרותראפיה) לבית הספר היסודי. ירושלים: משרד החינוך, התרבות והספורט.
- שלגי, ר' (1990). ספרות ופסיכולוגיה כנושא אינטגרטיבי. בתוך: בר טל ד' (עורך). סוגיות נבחרות בפסיכולוגיה ויעוץ בחינוך, ירושלים: משרד החינוך, 176 - 222.

Buber, M` (1958). *I and Thou*, Edinburg: Clarke

Ellis, A` & Whitely, J` M` (1979). *Theoretical and Empirical Roundations of Rational Emotive Therapy*. California: Brooks/Cole.

Neuman, E` (1969). *Depth Psychology and a New Etic*. London: Holder & Stougton.

White, M.&Epston, D. (1990): *Narrative Means to Therapeutic Ends*. New York: W.W. Norton.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 10 %
השתתפות 0 %
הגשת עבודה 50 %
הגשת תרגילים 40 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
אין